

Enskild motion

Motion till riksdagen 2008/09:c392 mk

av Sven Bergström och Kenneth Johansson (c)

Förbättra rutinerna för folkbokföring i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att snarast förbättra innehållet i och det långsiktiga bevarandet av folkbokföringen i Sverige.

Motivering

Allt fler människor intresserar sig runt om i Sverige för sina rötter och ägnar sig åt släktforskning. På många håll har också ett mycket imponerande arbete utförts som resulterat i sockenvisa släktböcker. Så är t ex fallet i Hälsingland där gedigna släktböcker som går tillbaka till sent 1600-tal idag utgör ett oskattbart värde och dokumentation av släkters och bygders historia. Dessa böcker har kunnat skrivas tack vare att vi sedan 1600-talet har haft ett välutbyggt och väldokumenterat folkbokföringssystem, som finns tillgängligt vid Landsarkivet i Härnösand.

Den svenska folkbokföringen 1686-1991 karakteriserades av fyra grundläggande dimensioner, vad, vem, när och var. Det var möjligt att identifiera både vad som hänt, t.ex. en födelse, en vigsel eller ett dödsfall, vem det hände, personens namn och övriga identifieringsparametrar, när det hände och var det hände. Det senare var en nog så viktig ingrediens, som definierades på ett flertal olika plan; torp, gård, rote/by, socken och län - för städerna: fastighet eller gatuadress, kvarter och församling.

Den moderna folkbokföringen, den som numera sköts av Skatteverket, förefaller ha tappat viktiga kvaliteter och precision, som tidigare fanns i t ex födelse-, vigsel- och dödböcker. Också när det gäller den geografiska precisionen har kvaliteten degenererat. Minsta sökbara nivå är idag "församling". Detta har blivit en allt mera instabil

indelningsgrund sedan Svenska Kyrkan börjat slå ihop församlingarna till större enheter.

Det finns idag ingen särskild avdelning eller databas där barnets födelseort på lägre nivå än församling finns noterad. Det enda sättet att komma vidare är att försöka få fram en adress för modern vid tiden för barnets födelse, och sedan försöka översätta den till gård, rote/by, kvarter/stadsdel och ursprunglig församling.

Än värre är det med vigslar, som man egentligen inte längre kan placera i rum, utan endast i tid. Skatteverket registrerar bara vigseldatum, medan "lysningförsamling" (plats för hindersprövning) eller vigselkyrka/rådhus etc. inte längre dokumenteras. Vill man få fram en vigselort efter 1991, är det endast vägen via brudens och/eller brudgummens adress vid tidpunkten, som möjligen leder fram till en Ortsangivelse.

När det gäller registreringen av dödsfall är det knappast bättre. Någon dödsförsamling antecknas aldrig i den moderna folkbokföringen, endast datum för dödsfallet och personens adress vid tiden för dödsfallet. Sverige torde var ett av mycket få länder i världen vars folkbokföring inte registrerar den fysiska plats där födelse, vigsel och död ägt rum. Situationen kompliceras ytterligare av att Skatteverket gallrar bort underlagen efter 10 år, och därefter torde det vara näst intill omöjligt att geografiskt belägga en födelse, ett giftermål eller ett dödsfall.

Ytterligare ett område som inte verkar tillfredställande är hanteringen av namnändringar.

Detta illustreras om man vill forska i ursprungligt namn för någon av parterna som byter namn i samband med äktenskap. Man kan få uppgift om "tidigare" namn, men om detta är ursprungligt, erhållet genom ett annat äktenskap eller kanske genom namnbyte är svårt att klarlägga.

Namnbyte som sker genom PRV, Patent- och Registreringsverket är en särskild svårighet. Det visar sig nämligen att det nya namnet "släcker ut" det gamla i Skatteverkets databas, varvid det gamla plockas bort. Man stryker helt enkelt det ursprungliga namnet. I bästa fall, men inte alltid, kan det hittas på annat ställe i Skatteverkets databaser.

Den moderna folkbokföringen är måhända ett för dagen väl fungerande arbetsredskap för myndighetsutövning och för olika samhällsfunktioner. Men som en framtida källa för forskning har den däremot betydande brister, både när det gäller vilka uppgifter som sparas och beträffande den digitala informationens långsiktiga hållbarhet.

Folkbokföringen är den enskilt viktigaste informationskällan på individnivå, och måste därför enligt vår mening säkras för framtiden. Bevarandeperspektivet kring denna unika information får inte handla om 10 eller 20 år, utan om åtminstone 200 eller 300. Med tanke på risken för datahaverier, sabotage, virusattacker, politiska trender, organisations- och förvaltningsförändringar etc. måste det finnas kontinuerligt gjorda kopior av databasen, tryggt arkiverade och förvarade, så att en rekonstruktion kan ske om något händer.

Stockholm den 29 september 2008

Sven Bergström (c)

Kenneth Johansson (c)